

**ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΜΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑ**

Εισήγηση στο 2^ο Συνέδριο ΠΕΣΣ, Θεσσαλονίκη 27-29/3/2015

Χρυσούλα Αθανασίου
Υπεύθυνη του ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού & Βερτίσκου
Εκπαιδευτικός Βιολόγος MSc
chrisatha@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

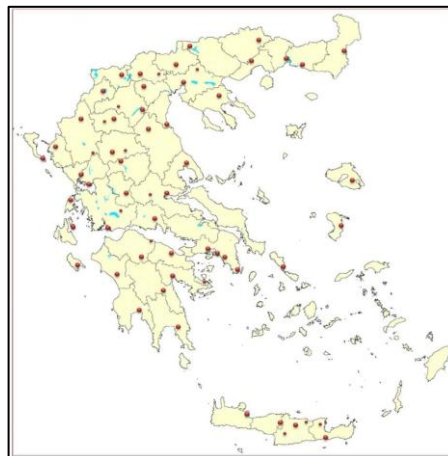
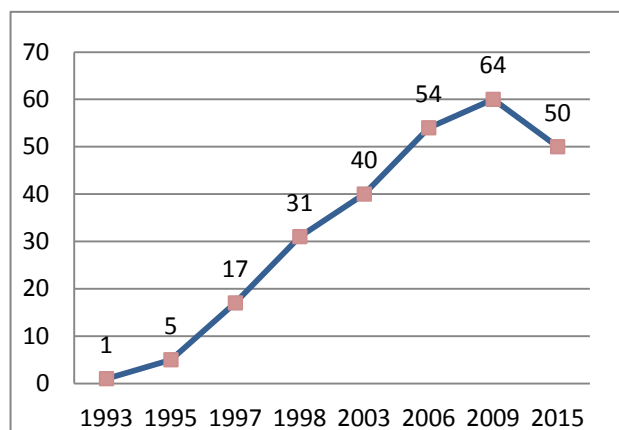
Η εργασία επιχειρεί να παρουσιάσει σε αδρές γραμμές την υφιστάμενη κατάσταση μιας δομής της εκπαίδευσης που δημιουργήθηκε για τη στήριξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Παράλληλα παρουσιάζει στοιχεία για το παραγόμενο έργο, καλές πρακτικές που έχουν προκύψει από την λειτουργία των ΚΠΕ που πιθανόν παρουσιάζουν ενδιαφέρον για εφαρμογή και σε άλλες δομές της εκπαίδευσης και προτάσεις που πιθανόν έχουν χρησιμότητα για τον σχεδιασμό της περαιτέρω βελτίωσης της λειτουργίας των ΚΠΕ.

Θεσμικό πλαίσιο: Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ) αποτελούν αποκεντρωμένες εκπαιδευτικές δομές του Υπουργείου Παιδείας και υπάγονται διοικητικά στις οικείες Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης. Η δημιουργία τους θεσμοθετήθηκε με τον Νόμο 1892/90/ΦΕΚ 101/τ.Α'/31.7.1990 Άρθρο 111 §13 (Νόμο σταθμό για την εξέλιξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (ΠΕ) αφού με τον ίδιο νόμο θεσμοθετείται η ΠΕ ως μέρος της παιδαγωγικής διαδικασίας στα σχολεία, η θέση του Υπεύθυνου ΠΕ και η ίδρυση των ΚΠΕ). Υπουργικές Αποφάσεις που εκδίδονται στη συνέχεια σε εφαρμογή του Ν.1892 καθορίζουν την ίδρυση νέων ΚΠΕ, τις προδιαγραφές των κτιρίων που τα στεγάζουν, τους σκοπούς, τη λειτουργία, τη στελέχωσή και τα καθήκοντα των απασχολούμενων σε αυτά εκπαιδευτικών (Μπότσαρης, 2006).

Οικονομικοί πόροι: Τα ΚΠΕ χρηματοδοτούνται από εθνικούς, ευρωπαϊκούς και από δημοτικούς πόρους.

Ανθρώπινοι πόροι: Κάθε ΚΠΕ στελεχώνεται από 5-6 εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που επιλέγονται κατόπιν προκήρυξης με συγκεκριμένα κριτήρια και διαδικασίες επιλογής κάθε 4 χρόνια. Οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στο ΚΠΕ αποτελούν την Παιδαγωγική Ομάδα (ΠΟ) η οποία προγραμματίζει και υλοποιεί το έργο του ΚΠΕ επιδιώκοντας την συναίνεση της πλειοψηφίας των μελών της. Απαρτίζεται από εκπαιδευτικούς αυξημένων προσόντων, με εμπειρία στην ΠΕ και εσωτερικά κίνητρα ενασχόλησης με την ΠΕ.

Ο αριθμός και η γεωγραφική θέση των ΚΠΕ: Από το 1993 έτος ίδρυσης του πρώτου ΚΠΕ στην Κλειτορία Αχαΐας μέχρι σήμερα ιδρύθηκαν ΚΠΕ σε όλες τις περιφερειακές ενότητες της χώρας πλην της Εύβοιας και της Βοιωτίας. Τα τελευταία χρόνια ο αριθμός τους έχει σταθεροποιηθεί στα 50.

Σκοπός: Σκοπός της ίδρυσης των ΚΠΕ είναι η στήριξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ) (ιδρυτικές αποφάσεις μέχρι το '90) και στη συνέχεια της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ιδρυτικές αποφάσεις μετά τα μέσα του '90) με τον σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων για τους μαθητές που τα επισκέπτονται, την παραγωγή εκπαιδευτικού και ενημερωτικού υλικού (έντυπου, οπτικοακουστικού κ.ά.), την οργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων για εκπαιδευτικούς, τη σύσταση θεματικών δικτύων, τη στήριξη των προγραμμάτων ΠΕ στα σχολεία της περιφέρειάς τους σε συνεργασία με τους Υπεύθυνους ΠΕ των νομών, το σχεδιασμό και υλοποίηση δράσεων για την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, την ανάπτυξη συνεργασιών με διάφορους φορείς (ΑΕΙ, ΜΚΟ, κλπ.), την προώθηση της έρευνας στον χώρο της ΠΕ. Από το 2012 μετατρέπονται σε Κέντρα Δια Βίου Μάθησης για το Περιβάλλον και την Αειφορία.

Ορίζοντας το περιβάλλον του ανθρώπου ως σύστημα αποτελούμενο από φυσικές – κοινωνικές – οικονομικές και πολιτικές συνιστώσες, η πραγματοποίηση της εκπαίδευσης για την αειφορία, όπως επισημαίνει η Gough (2005), «εμπεριέχει προσεγγίσεις στη διδασκαλία και τη μάθηση οι οποίες ενσωματώνουν στόχους για διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος, κοινωνική δικαιοσύνη, κατάλληλη ανάπτυξη και δημοκρατία μέσα σε ένα όραμα για προσωπική και κοινωνική αλλαγή. Εμπεριέχει επίσης την ανάπτυξη αρετών του πολίτη και δεξιοτήτων που ενδυναμώνουν όλους τους πολίτες και μέσω αυτών τις κοινωνικές δομές προκειμένου να διαδραματίσουν ένα ηγετικό ρόλο στη μετάβαση σε ένα αειφόρο μέλλον».

Λειτουργία: Η λειτουργία των ΚΠΕ διέπεται από συγκεκριμένους κανόνες και διαδικασίες οι οποίες διασφαλίζουν τον σχεδιασμό, τον προγραμματισμό, την υλοποίηση, τον απολογισμό, την τεκμηρίωση και την αξιολόγηση του έργου τους τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά. Οι διαδικασίες ορίζονται από Υπουργικές Αποφάσεις και εγκυκλίους του Υπουργείου Παιδείας που έχει την ευθύνη της εκπαιδευτικής καθοδήγησης και της κατανομής των εθνικών και των ευρωπαϊκών πόρων και του Ινστιτούτου Νεολαίας & Δια Βίου Μάθησης που έχει την ευθύνη της οικονομικής διαχείρισης των κοινοτικών πόρων που στηρίζουν τη λειτουργία των ΚΠΕ. Το έργο των ΚΠΕ αξιολογείται κάθε 4 χρόνια περίπου από εξωτερικό αξιολογητή στο πλαίσιο αξιολόγησης της χρηματοδοτούμενης από κοινοτικούς πόρους πράξης.

Παραγόμενο έργο: Τα 50 ΚΠΕ που υπάρχουν σήμερα, προσφέρουν 467 προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (Εγκύκλιος του ΥΠΑΙΘ Αριθ. Πρωτ.: 208971 /Δ2 από 22-12-2014), Επίσης συντονίζουν 37 εθνικά θεματικά δίκτυα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (Εγκύκλιος του ΥΠΟΠΑΙΘ Αριθ. Πρωτ.: 175488/Γ7 από 19-11-2013) και τα τελευταία χρόνια έναν αυξανόμενο αριθμό τοπικών δικτύων ΠΕ. Τα προγράμματα αυτά (μονοήμερα ή πολυήμερα) όπως και τα δίκτυα καλύπτουν ένα μεγάλο θεματικό εύρος περιβαλλοντικών θεμάτων και απευθύνονται κατά κύριο λόγο σε εκπαιδευτικούς και μαθητές της προσχολικής, της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αλλά μπορούν να καλύψουν θεματικά και ανάγκες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του γενικού πληθυσμού σε περιβαλλοντικά θέματα. Παράλληλα οργανώνουν επιμορφωτικές δράσεις για εκπαιδευτικούς (ημερήσιες, 2ήμερες ή 3ήμερες), θεματικές ή στο πλαίσιο εκπαιδευτικών δικτύων καθώς και δράσεις ευαισθητοποίησης για πολίτες. Όλες οι επιμορφωτικές δράσεις και δράσεις ευαισθητοποίησης πραγματοποιούνται εκτός του ωραρίου εργασίας των εκπαιδευτικών. Τέλος έχει παραχθεί ένας μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών υλικών σχετικών με την εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία (σε έντυπη ή ψηφιακή μορφή). Η έκδοση του εκπαιδευτικού υλικού απαιτεί πλέον την έγκρισή του από το Υπουργείο Παιδείας και γίνεται μετά από σχετική γνωμοδότηση του ΙΕΠ.

Η συμμετοχή των σχολικών ομάδων στα προγράμματα και στα εκπαιδευτικά δίκτυα των ΚΠΕ, η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στην επιμόρφωση που παρέχουν τα ΚΠΕ και τέλος η αξιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού που παράγεται από τα ΚΠΕ, υποστηρίζει αφενός την υλοποίηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο σχολείο και αφετέρου το έργο των Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Αν και δεν έχουν δημοσιευτεί από το Υπουργείο Παιδείας ποσοτικά δεδομένα που τεκμηριώνουν το έργο των ΚΠΕ, ενδεικτικά αναφέρονται τρεις σχετικές αναφορές που ωστόσο δίνουν μια ένδειξη για τα μεγέθη που επιτυγχάνονται σε επίπεδο χώρας:

Α. Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2011, στα ΚΠΕ της χώρας υλοποιήθηκαν 184 σεμινάρια για 8.745 εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (UNESCO,2014).

Β. Κατά το σχολικό έτος 2012-2013 τα 7 ΚΠΕ της Κεντρικής Μακεδονίας προσέφεραν τις υπηρεσίες τους μέσα από μία μεγάλη ποικιλία προγραμμάτων και επιμορφωτικών δράσεων εκπαίδευσης για το περιβάλλον και την αειφορία σε 15.000 μαθητές, 4.000 εκπαιδευτικούς και 20.000 πολίτες. (Πρακτικό απολογιστικής ΣΕΚΠΕ Κ. Μακεδονίας, 2012).

Γ. Στα προγράμματα, δίκτυα, επιμορφωτικές δράσεις και δράσεις ευαισθητοποίησης του ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού & Βερτίσκου συμμετείχαν 5.240, 5.863 και 8.615 άτομα το σχολικό έτος 2011-12, 2012-13 και 2013-14 αντίστοιχα (Απολογιστικά στοιχεία ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού & Βερτίσκου, 2012,2013,2014).

Παράλληλα ο θεσμός των ΚΠΕ προώθησε και υλοποίησε την εκπαιδευτική πολιτική της Ελληνικής Κυβέρνησης στον τομέα ευθύνης τους πχ. Δεκαετία για την εκπαίδευση για το περιβάλλον (UNESCO), Περιβαλλοντική Εβδομάδα, Κοινωνικό Σχολείο κ.ά.

Εκτός από το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο δεν πρέπει να παραλείψουμε να αναφέρουμε επιγραμματικά τουλάχιστον την συμβολή των ΚΠΕ και σε άλλα σημαντικά ζητήματα που αφορούν τις τοπικές κοινωνίες στα όρια των οποίων λειτουργούν.

Τα οικονομικά οφέλη των τοπικών κοινωνιών από την παρουσία και λειτουργία των ΚΠΕ δεν έχει μελετηθεί. Ωστόσο λαμβάνοντας υπόψη πως οι πόροι που προορίζονται για την υλοποίηση του έργου των ΚΠΕ, καταναλώνονται τοπικά για την διαμονή, διατροφή, μετακίνηση μαθητών, εκπαιδευτικών και πολιτών που συμμετέχουν στις δράσεις των ΚΠΕ αλλά και για την αγορά υλικών και υπηρεσιών για την υλοποίηση του έργου τους, τα οικονομικά οφέλη για την τοπική κοινωνία μπορούν να θεωρηθούν σημαντικά. Προς επιβεβαίωση των ανωτέρω σε πρόσφατο άρθρο στον ημερήσιο τύπο ο αρμόδιος Αντιπεριφερειάρχης Παιδείας και Τουρισμού Δυτικής Μακεδονίας θεωρεί σημαντική την προσφορά των ΚΠΕ της περιφέρειας στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής αφού περίπου 13.000 – 14.000 άτομα ετησίως συμμετέχουν στις δράσεις των 4 ΚΠΕ της Δυτικής Μακεδονίας (Εφημερίδα Πρωινός Λόγος, 6-3-2015).

Τέλος δεν πρέπει να παραβλέψουμε την συμβολή της παρουσίας των ΚΠΕ στο πολιτιστικό γίνεσθαι των τοπικών κοινωνιών, καθώς και στη σύνδεση της εκπαιδευτικής πράξης με την κοινωνική πραγματικότητα (τοπική αυτοδιοίκηση, φορείς και θεσμούς) που επίσης δεν έχουν μελετηθεί ακόμη.

Συμπεράσματα - Συζήτηση

Αν και τα ΚΠΕ αποτελούν μια σχετικά νέα δομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος η συμβολή τους στην στήριξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης θεωρείται σημαντική. Σε αυτό συνηγορούν τόσο τα συμπεράσματα ερευνητικών εργασιών (π.χ. Φαραγγιτάκης, 2010, Αντωνίου, 2010, Γιαννίρης, 2012) όσο και η καθημερινή αποτίμηση του έργου τους από τους συμμετέχοντες σε αυτό (εκπαιδευτικούς, μαθητές και πολίτες). Θεωρούμε σημαντικό να καταθέσουμε εδώ τόσο καλές πρακτικές που πιστεύουμε ότι έχουν συμβάλλει στην κατεύθυνση αυτή όσο και προτάσεις που μπορούν να βοηθήσουν την πολιτεία στον σχεδιασμό για την αποτελεσματικότερη λειτουργία των ΚΠΕ ή παρουσιάζουν ενδιαφέρον για πιθανή εφαρμογή και σε άλλες δομές της εκπαίδευσης.

Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε πως ο ίδιος ο θεσμός των ΚΠΕ όπως αναπτύχθηκε στην χώρα μας αποτέλεσε καλή πρακτική που στη συνέχεια εφαρμόστηκε και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες που προχώρησαν στη δημιουργία ΚΠΕ με βάση τις ιδιαίτερες εθνικές τους ανάγκες και λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο λειτουργίας των ΚΠΕ στα δικά τους εθνικά πλαίσια π.χ. Ιταλία και Κύπρος (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, 2007). Η Κύπρος μετά την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε στην δημιουργία Δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που περιλαμβάνει τα ΚΠΕ Πεδουλά, Ακρωτηρίου και Αθαλάσσας (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου).

Καλές πρακτικές

Η **παιδαγωγική ομάδα** ως το κατεξοχήν όργανο σχεδιασμού και υλοποίησης του έργου του ΚΠΕ. Η συμμετοχή σε αυτήν εκπαιδευτικών τόσο της πρωτοβάθμιας όσο και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, διαφόρων ειδικοτήτων, με εξειδίκευση, αφοσίωση και πίστη στους σκοπούς, τους στόχους και τα αποτελέσματα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, με προσωπικά και ομαδικά κίνητρα για το παραγόμενο έργο που παράγεται μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες λειτουργίας της παιδαγωγικής ομάδας, πιστεύουμε πως αποτελεί μία σημαντική παράμετρο στην παραγωγή ποιοτικού έργου στην περίπτωση των ΚΠΕ.

Η συνδιδασκαλία: Η συνδιδασκαλία (τόσο όσον αφορά στο πλήθος των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών αλλά και όσον αφορά στην διαμόρφωση του παιδαγωγικού και εκπαιδευτικού κλίματος) που εφαρμόζεται στην πράξη στα προγράμματα των ΚΠΕ φαίνεται να λειτουργεί ιδιαίτερα ευνοϊκά προς την κατεύθυνση της βελτίωσης του παραγόμενου εκπαιδευτικού έργου, ιδιαίτερα δε εάν λάβει κανείς υπόψη ότι εκπαιδευτικοί και μαθητές δεν έχουν καμία προηγούμενη εξοικείωση μεταξύ τους. Παράλληλα μια άλλη μορφή συνδιδασκαλίας λαμβάνει χώρα κατά τη διάρκεια επιμορφωτικών σεμιναρίων που διοργανώνουν τα ΚΠΕ και απευθύνονται από κοινού σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Εκτός του ότι είναι

αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως είναι η μόνη δομή της εκπαίδευσης στην οποία συμβαίνει αυτή η ανάμειξη εκπαιδευτικών των δύο βαθμίδων, η συνδιδασκαλία αυτή φαίνεται επίσης πως είναι παραγωγική και ενδιαφέρουσα.

Η ελευθερία του πλαισίου: Το πλαίσιο που διέπει την παραγωγή του εκπαιδευτικού λόγου στα ΚΠΕ θέτει τους σκοπούς, τους στόχους και τις μεθόδους, επιτρέπει ωστόσο σημαντικό βαθμό ελευθερίας στην διαμόρφωση του τελικού προϊόντος από κάθε ΚΠΕ, τόσο όσον αφορά τα περιβαλλοντικά θέματα με τα οποία επιλέγει να ασχοληθεί κάθε ΚΠΕ, τις μεθόδους που θα εφαρμόσει και τις στρατηγικές επιλογές που θα κάνει για να πετύχει τους στόχους του. Για παράδειγμα το θέμα «Νερό» ή «Δάσος» που θα βρει κανείς σχεδόν σε κάθε ΚΠΕ, προσεγγίζεται σχεδόν σε κάθε ΚΠΕ με διαφορετικό τρόπο αφού στην διαμόρφωση του τελικού προϊόντος:

- A. έχουν ληφθεί υπόψη και αναδειχθεί οι συνθήκες του τοπικού περιβάλλοντος (φυσικού – κοινωνικού – οικονομικού και πολιτισμικού)
- B. έχουν επιλεγεί διαφορετικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις από την μεγάλη ποικιλία προσεγγίσεων που προσφέρει η εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία
- Γ. έχουν συμβάλει διαφορετικοί εκπαιδευτικοί (διαφορετικής βαθμίδας, ειδικότητας, με διαφορετικές παιδαγωγικές επιλογές)

Αποτέλεσμα της ελευθερίας που επιτρέπει το πλαίσιο είναι ένας πλουραλισμός τόσο όσον αφορά την θεματολογία όσο και την μεθοδολογία. Για παράδειγμα το ΚΠΕ Λαυρίου διαθέτει το πρόγραμμα «το Λιμάνι αλλάζει το Λαύριο» και το ΚΠΕ Δραπετσώνας «Το Λιμάνι του Πειραιά, χθες – σήμερα – αύριο» και αυτά τα δύο προγράμματα είναι διαφορετικά παρόλο που προσεγγίζουν δύο φαινομενικά όμοια στοιχεία τα οποία όμως διαφοροποιούνται όταν τα εξετάσει κάποιος στο πλαίσιο των διαφορετικών τοπικών περιβαλλοντικών συνθηκών. Το ΚΠΕ Νάουσας διαθέτει το πρόγραμμα «Τα κατορθώματα μιας Δροσοσταλιάς» για μαθητές του Νηπιαγωγείου και το ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού & Βερτίσκου το πρόγραμμα «Λειψυδρία στη Νεροχώρα» και αυτά είναι δύο τελείως διαφορετικά προγράμματα εξαιτίας των τελείως διαφορετικών προσεγγίσεων που υιοθέτησαν δύο διαφορετικές παιδαγωγικές ομάδες κινούμενες πάντα εντός των ορίων που επιτρέπει το πλαίσιο. Το ΚΠΕ Σουφλίου διαθέτει το πρόγραμμα «Το νερό πηγή ζωής» και το ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού & Βερτίσκου το πρόγραμμα «Αειφορική διαχείριση του νερού». Το ένα εστιάζει στην αειφορική διαχείριση του νερού της περιοχής του Σουφλίου και το άλλο στην αειφορική διαχείριση του νερού σε μία μεγάλη αστική περιοχή που φέρνει το νερό από εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά για να υδρεύσει τους κατοίκους της. Αυτός ο πλούτος θεματικών και μεθοδολογικών προσεγγίσεων είναι αποτέλεσμα της ελευθερίας που επιτρέπει το πλαίσιο. Η ελευθερία αυτή φαίνεται πως αποτελεί την σοφότερη επιλογή όταν η εκπαιδευτική πράξη προσπαθεί να ανταποκριθεί σε τελείως διαφορετικές τοπικές συνθήκες. Τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο της πρόσφατης διεθνούς διάσκεψης της

UNESCO για την εκπαίδευση για την αειφορία «δείχνουν ότι σε περιπτώσεις όπου η εκπαίδευση έχει μεγαλύτερη ευελιξία και αυτονομία για την εισαγωγή τοπικά σχετικού περιεχομένου, εξασφαλίζει το γονικό ενδιαφέρον, τη συμμετοχή της κοινότητας στα προγράμματα και οι εκπαιδευτικές προσεγγίσεις για την αειφορία έχουν περισσότερες πιθανότητες να πετύχουν (UNESCO, 2014).

Στο ίδιο πλαίσιο, οι καινοτόμες μέθοδοι μάθησης που εφαρμόζονται στην εκπαίδευση για την αειφορία και χρησιμοποιούνται κατεξοχήν στα ΚΠΕ (ολιστικές και συστημικές προσεγγίσεις, εργασία σε ομάδες, διερευνητική μάθηση, βιωματική μάθηση, εργασία στο πεδίο) έχει ενισχύσει το περιεχόμενο της εκπαίδευσης και βοηθήσει στην αποδοχή τους από ένα αυξανόμενο αριθμό εκπαιδευτικών (Υπουργός Παιδείας της Ελλάδας στο UNESCO, 2014) καθώς δεν είχαν βρει κατάλληλες συνθήκες εφαρμογής στο ελληνικό σχολείο και ειδικά στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Προτάσεις

-Λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές που υπάρχουν στον μαθητικό - εκπαιδευτικό πληθυσμό αλλά και στον γενικό πληθυσμό (ας μη ξεχνάμε ότι τα ΚΠΕ θεωρούνται από το 2012 δομές δια βίου μάθησης) κάθε περιφερειακής ενότητας, η κατανομή των ΚΠΕ είναι άνιση. Αν και στην πορεία του χρόνου εξαλείφτηκαν υπερβολές του τύπου 2 ΚΠΕ στα Γρεβενά (Ζιάκα και Γρεβενών), στα Τρίκαλα (Περτουλίου και Τρικαίων), στο Λασιθί, στην Φθιώτιδα (Στυλίδας και Υπάτης), στην Αιτωλοακαρνανία (Θέρμο και Μεσολόγγι), στην Κοζάνη (Βελβεντό και Σιάτιστα), ακόμη δεν έχει επιτευχθεί μια δίκαιη σχέση ανάμεσα στον αριθμό των ΚΠΕ κάθε περιφερειακής ενότητας και στον μαθητικό - εκπαιδευτικό ή τον γενικό πληθυσμό της. Έτσι για παράδειγμα υπάρχει ένα ΚΠΕ με 5 εκπαιδευτικούς στη Θεσσαλονίκη με μαθητικό πληθυσμό 154.300 μαθητών και 1.062 σχολικές μονάδες και ένα ΚΠΕ με 5 εκπαιδευτικούς στα Γρεβενά με μαθητικό πληθυσμό 3.412 και 41 σχολικές μονάδες όπως ή ένα ΚΠΕ στην Ευρυτανία με 1.821 μαθητές και 47 σχολικές μονάδες (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2013). Επίσης υπάρχουν μόνο 4 ΚΠΕ στην Αττική με μαθητικό πληθυσμό 468.545 μαθητών. Η ανισότητα αυτή θα μπορούσε να εξαλειφτεί μέσω της ίδρυσης νέων ΚΠΕ στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας (Κατσακιώρη κ.ά., 2008, Φαραγγιτάκης, 2010, ΠΕΕΚΠΕ, 2014). Στην περίπτωση της Θεσσαλονίκης η ανισότητα αυτή θα μπορούσε να εξυπηρετηθεί άμεσα μέσω του διπλασιασμού του αριθμού των εκπαιδευτικών που υπηρετούν στο υπάρχον ΚΠΕ μέχρι την ίδρυση ενός επιπλέον ΚΠΕ κατά προτεραιότητα ανατολικά (ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού & Βερτίσκου, 2014).

-Οι υποδομές των ΚΠΕ ιδιαίτερα όσες βρίσκονται κοντά στο φυσικό περιβάλλον θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν πιλοτικά, στη βάση ενός προγράμματος εθελοντικής λειτουργίας, για την υποδοχή, φιλοξενία και υποστήριξη ενός θερινού προγράμματος δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και αναψυχής κατά

την διάρκεια των θερινών διακοπών, για οικονομικά αδύνατους μαθητές της περιφερειακής ενότητας στην οποία βρίσκεται το ΚΠΕ. Παρόμοιες προσπάθειες έχουν γίνει στο παρελθόν από το πρώην ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού (ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού, 2004).

-Τα ΚΠΕ και οι Υπεύθυνοι Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας και τα ΚΠΕ σε επίπεδο Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, συνδέονται στενά και αποτελούν αλληλοεξαρτώμενα μέρη του ίδιου συστήματος. Το παρελθόν έχει δείξει πως το κάθε μέρος αυτού του συστήματος μπορεί να υπάρξει λειτουργώντας ανεξάρτητα αλλά αυτό δεν είναι το καλύτερο για το σύστημα. Το ίδιο ισχύει και για όλα τα ΚΠΕ σε επίπεδο χώρας. Είναι σημαντικό λοιπόν να θεσμοθετηθούν ή να ενισχυθούν διαδικασίες συνάντησης και συμμετοχής των μερών σε κοινού ενδιαφέροντος εργασίες α. αξιολόγησης του θεσμού της ΠΕ συνολικά, β. επιδίωξης δημιουργίας ενός κοινού οράματος για το μέλλον της ΠΕ και του ρόλου της για την επίτευξη ενός αειφόρου μέλλοντος γ. συμμετοχής στην σύνταξη του στρατηγικού σχεδιασμού για την εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία.

- Το θεσμικό πλαίσιο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, αν και κατακερματισμένο θεωρείται σε μεγάλο βαθμό πρωτοποριακό και σύγχρονο αφού αναβαθμίζεται και εξελίσσεται διαρκώς με βάση καινοτόμες ιδέες, τάσεις και πολιτικές που διαμορφώνονται στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο (Κατσακιώρη κ.ά. 2008). Ωστόσο είναι καιρός και θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο να αποτιμηθεί συνολικά ο θεσμός των ΚΠΕ στη χώρα μας και να επαναπροσδιοριστούν οι στόχοι της λειτουργίας τους υπό το φως των σύγχρονων απαιτήσεων της εκπαίδευσης για την αειφορία.

Στον πρόλόγο της με την ευκαιρία της Παγκόσμιας Διάσκεψης για την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη που πραγματοποιήθηκε μόλις πριν λίγους μήνες στην Ιαπωνία, η Γενική Διευθύντρια της UNESCO, αναφέρει: *«Περισσότερο από ποτέ, σήμερα, τώρα, είναι η στιγμή που η εκπαίδευση μπορεί - και πρέπει - να διαδραματίσει αποφασιστικό ρόλο στην παροχή γνώσεων, δεξιοτήτων και αξιών στους εκπαιδευόμενους σε όλο τον κόσμο ώστε να ανακαλύψουν λύσεις για τις προκλήσεις βιωσιμότητας που βιώνουμε σήμερα. Αυτή είναι η πεποίθηση που μας φέρνει εδώ στην Παγκόσμια Διάσκεψη για την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη, στην Aichi-Nagoya, τον Νοέμβριο του 2014»*. Irina Bokova (UNESCO, 2014).

Η παρουσίαση αυτή δεν αποτελεί αποτέλεσμα ενδεδειγμένης έρευνας σχετικά με το θέμα ούτε φιλοδοξεί να καλύψει εξαντλητικά το ζήτημα. Είναι μια προσέγγιση του θέματος από ένα μέλος της εκπαιδευτικής κοινότητας των ΚΠΕ μετά από αρκετά χρόνια υπηρεσίας στον θεσμό. Ευχαριστώ τους συναδέλφους μου στο ΚΠΕ

Ελευθερίου Κορδελιού & Βερτίσκου για την συμβολή τους στην διαμόρφωση αυτής της εισήγησης.

Αναφορές - Βιβλιογραφία

Αντωνίου, Ε. (2010) Εμπειρική Έρευνα για την Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης προς την Κατεύθυνση της Αειφορίας. Πρακτικά 5^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου ΠΕΕΚΠΕ. Ιωάννινα 26-28/11/2010.

Απολογιστικά στοιχεία ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού & Βερτίσκου, 2012, 2013, 2014.

Γιαννίρης, Κ. (2012). Έρευνα για τα 20 χρόνια περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Πρακτικά 6^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου ΠΕΕΚΠΕ. Θεσσαλονίκη 30 Νοεμβρίου – 2 Δεκεμβρίου 2012.

Εγκύκλιος του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων Αριθ. Πρωτ.:208971 /Δ2 από 22-12-2014, με θέμα «Ενημέρωση σχετικά με τα προγράμματα και τις επισκέψεις στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2014-2015»

Εγκύκλιος του Υπουργείου Πολιτισμού Παιδείας και Θρησκευμάτων Αριθ. Πρωτ.: 175488/Γ7 από 19-11-2013 με θέμα «Ενημέρωση λειτουργίας Εθνικών θεματικών δικτύων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2012-2013»

Ελληνική Στατιστική Αρχή (2013). Στοιχεία για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A1402
http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A1401

Εφημερίδα Πρωινός Λόγος, 6 Μαρτίου 2015. Άρθρο με τίτλο: Σημαντική προσφορά στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής.

Κατσακιώρη, Μ., Φλογαΐτη, Ε. & Παπαδημητρίου, Β. (συντονίστριες). (2008). Επιχειρησιακό σχέδιο για την εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη: Π.4Α Μελέτη για την ενότητα «Πολιτισμός» και Π.4Β: Μελέτη για την ενότητα «Κοινωνική Ισότητα». Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων. Θεσσαλονίκη. 158 σελ.

ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού (2004). Πιλοτικό πρόγραμμα εθελοντικής λειτουργίας.

ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού & Βερτίσκου (2014). Κατάθεση προτάσεων για την καλύτερη κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης. Έγγραφο προς το Υπουργείο Παιδείας με Αριθ. Πρωτ. 139 από 10/7/2014

Μπότσαρης, Ι. (2006). Η νομοθεσία της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Θέρμο Αιτωλοακαρνανίας. 359 σελ.

ΠΕΕΚΠΕ (2014) Προτάσεις για το θεσμό της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Έγγραφο προς το Υπουργείο Παιδείας με Αριθ. Πρωτ. 28 από 2/05/2014.

- Πρακτικό απολογιστικής ΣΕΚΠΕ Κ. Μακεδονίας έτους 2012-2013. Έγγραφο ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού & Βερτίσκου Αριθ. Πρωτ.: 153 / 09-7-13.
- Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (2007). Συνοπτικό κείμενο στρατηγικού σχεδιασμού για την περιβαλλοντική εκπαίδευση με επίκεντρο την αειφόρο ανάπτυξη. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Λευκωσία. 34 σελ.
- Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου. http://www.pi.ac.cy/pi/index.php?option=com_content&view=article&id=203&Itemid=179&lang=el (Πρόσβαση στις 17-3-2015)
- Φαραγγιτάκης, Γ. (2010) Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα: Οι Στόχοι, τα Μέσα για την Επίτευξή τους και η Εξέλιξη του Θεσμού από το 1993 μέχρι Σήμερα. Πρακτικά 5^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου ΠΕΕΚΠΕ. Ιωάννινα 26-28/11/2010.
- Gough, A. (2005). Sustainable Schools: Renovating Educational Processes. *Applied Environmental Education and Communication*, 4: 339-351.
- UNESCO (2014). Shaping the future we want. UN Decade of Education for Sustainable Development (2005 – 2014). Final Report. UNESCO. Paris. 201 p.